

«Historiarik gabeko» Iparrari buruz zuzenketa batzu

Piarres Xarritonek oso ongi ezagutzen du Euskal Herria eta batez ere gure Iparralde hau; Iparraren berezitasunak ulertzeko beharrezkoa den sena sortzeak eta bizitzeak ematen diote, eta hegoaldeko ikerle batek ezin lezake irakurketen bidez sen honi lortu. Horregatik onartu behar dizkiot nere lanari buruz egiten dizkidan kritikak, bereziki nere artikulua honetan ilun, hedagabe, hunkigabe edo matizazio eskasaz agertzen diren puntuei buruz.

Halere, zerbait argitu eta azpimarratu nahiko nuke, alegia, nere artikulua duen funtsa egokia deritzadala, eta funts honi buruz han esan nuenari nagokiola gaurregun ere. Ez dut nik kolonialismoak egindako politika zapaltzailea ukatzen, ez eta ahazten ere gure historia ikertzeko kolonialismoaren pean gertatu den herri baten iragana aztertu behar dela; hau ahaztuz ezin uler daiteke gure egoera, noski. Bainan nere lantxoan azpimarratu nahi nuena beste gauza bat zen: arazoa holan aurkeztu nion nere buruari (eta irakurleari): zeintzu dira, gure gizarte honetan, haren barne-egiturari, zapalkuntza koloniala onar dezagun ari diren indarrak? Edo, klasez sailkatutik eta etsaitutik dagoen gizarte bati buruz mintzatzen ari garelako, galdera hau beste era batez egin dezakegu: zeintzu dira zapalkuntzari gizarte-zilegitasuna eta eramangarritasun pertsonala ematen dizkieten klase harremanak?

Hona hemen funtsezko galderak, eta abiapuntu hauen arabera irakurri behar dira erantzunak. Hegoaldeari buruz egin nuen bezalaxe, kolonialismoaren konplizeak eta baliatzaileak izendatu egin nituen.

Jarrera hau, duda gaberik, aski mingotsa gerta dakiguke, batez ere gu bezalako euskaldun batzu (edo asko) zapaltzailezat salatu egin behar dugulako. Euskal batasunaren mitoia (eta agian mito hau

barne-nahikunde sakon eta psikologiko bati dagokio) kolokan ezartzen da, eta euskaltzale askoren ihardunerak eta zioak ikertzerakoan klase zapaltzaileen mirabeak zirela esan behar da, haien euskal garbitasuna zapalkuntza sozialaren lohiaz itzaltzen dugularik. Baina, nahiz ezagutzaren aldetik nahiz politikaren aldetik, jarrera honek ba du bere garrantzia. Ikus dezagun gure Iparralde hau, eskuindarren eskuetan; Pariseko kolonialismoa gure etsai nagusia dela ukatu gabe, ikus dezagun nola gihartzen den gure barne-egituretan. Noski, telebistan, eta zergetan, eta eskoletan, eta turismoari menperatua dagoen politika ofizialean; baina, zerk ematen dio egoera honi zilegitasuna, zerk egiten du gure herri xehearen gehiengoak politika hau onar dezan eta, are eta gehiago, Pariseko konplizeak etengabeki eta lehen itzuliaz hauta ditzan? Intxauspe eta bere antzekoak gaur (Ybar-negaray eta bereak atzo bezala) ez dira soilki Parisetik igorritako ordezkariak. Ez, benetan. Hemengoak ditugu, euskaldunak gu bezala, eta euskalduntasun honetan datza haien gizarte-boterea; diruak, egin-kizun sozialak, ezagutzek, giza harremanek, famili historiek, ematen dizkiete gure aberkideen gainean dituzten ospe eta eragina. Lekuko notableen eginkizuna dugu gure egoera ulertzeko behar den hari nagusia. Eta eginkizun hau ikertzeko, gure gizartearen barneko estrukturak aztertu behar ditugu, ekonomia, soziologia eta psikologia baliatuz. Gainera dezagun puntu bat: hemen, gurean, berezitasun nazional eta erligiosoek garrantzi eskerga daukafela, eta berezitasun hauek baliatu izan dituztela gure jauntxoek, Eliza lagun, haien botereak irauan dezan.

Horretaz ari da nere artikulua. Herriak berak jasandako egoera aztertzerakoan ez da haren sorte dorpeaz aiumak eta negarrak botatzeko egiten, ez: egoera honek, agian, esplik diezaguke zergatik herriak onartu duen jauntxoek lehentasun soziala eta, auskalo, esplik liezaguke ere nondik hautsiko den estekatzen gaituen katea astuna.

Nire ustez, gure aberriari buruzko ezagutza aberastu nahi badugu, ez zaigu aski atzerritarrekin ditugun hauziak aztertzea. Onar dezagun gure gizartearen barne-kontradikzioak ikertzeak ez digula kalterik egingo; bai, euskaldunen arteko etsaigoak eta liskarrak argitzerakoan ederrak hartuko ditu gure batasunaren mitoak, baina, agian, hor datza gure borroka eragikorra izan dadin behar den pentsaera.

Beltza